

Töö ja Tervis

Sotsiaalspofiitiline kuukiri kestima Haigekassade Siidu häälekandja

Nr. 6

Juuni

1927

Tellimise hind postiga:

aastas	mk. 120.—
6 kuu peale — "	60.—
3 " " " " "	30.—
1 " " " " "	10.—

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toimetus: Tallinn, Tatari tän. 15.
Tellimisi wõtawad vastu kõik haigekassad ja
postiasutused.

Üksiknumber 10 marka.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk.	mk. 2000.—
1/2 "	1000.—
1/4-600.— ja 1/8 lhk.	300.—
Teksti ees —	50 ⁰ / ₀ kallim.

Sisu: 1) Tiisikusest (pildiga) — Dr. M. Püüman. 2) Kaheksa tundi tööd. 3) Õnnetusjuhtumiste psüko-
loogia ja õnnetusjuhtumiste ärahoidmine — Dr. med. M. Grünewaldi järgi. 4) Mussolini ja
Itaalia tööliisklass — Rivo. 5) Ühisriikide ametiühisuslise organiseerimise üldjooni — Ed. Riis-
man. 6) Haigekassade tegewusest. 7) Mitmesugused teated.

Tiisikusest.

Dr. M. Püüman.

Nagu teada, kuuluvad tiisikus, siifilis ja joomatõbi (alkoholism) inimsoo kurjemate waenlaste hulka. Ei ole üleliigne, kui meie neid lähemalt tundma õpime. Neid täiesti igakülgsest tundes, wõime nende vastu kõige edurikkamalt wõidelda.

Tiisikuse üle leiame teateid juba inimsoo kultuur-elu algpäiwilt. Mitte ükski teine haigus ei ole nii palju kirjandusesse jälgi jätnud, kui tiisikushaigus. Juba see üks näitab, kui tähtsaks teda on algusest saadik peetud.

Juba ligi 4000 aasta leidus India kirjades kohti, mis laseb oletada, et tol ajal oli tiisikushaigus laiali lagunenud. Ka teiste wanade kultuurrahwaste, babiloonlaste, assüürlaste ja perslaste juures wõib oletada, et seal tiisikushaigust tunti. Ka wanade egüptlaste juures, kus elutingimused wõrdlemisi wiltsad olid, ei olnud tiisikushaigus tundmata. Seda näitawad muu seas ka sellekohased uurimused

muumiate juures, mis lasewad oletada, et haiguslised muutused, mis üksikutes kehaosades olemas, on tiisikusidude läbi tekkinud.



Tiisikushaige kops.

Teatawasti oli wanade rahwaste keskelt igakülgne kultuurelu wanade greeklaste ja roomlaste juures kõige rohkem arenenud, mille tõttu meil nendest ka kõige enam igasuguseid teateid olemas.

Ligi 2¹/₂ tuhat aastat tagasi kirjutas Greeka arst Hippokrates, et kõige suurem ja kardetawam haigus, mille kätte suurem osa haigeid ära sureb, on kopsutiisikus. Need sõnad kõlawad nii, nagu oleks nad tänapäew üteldud. Ka praegu on tiisikushaigus kõige enam laialilagunenud ja kõige raskem hakkaw haigus.

Ka wanade roomlaste juures, nagu tollaegsete arstide märkused oletada lasewad, ei olnud tiisikushaigus tundmata

Keskaastasadel, kus terwishoiu peale

üldse mingisugust rõhku ei pandud, kus elanikud kitsastes mustades linnades ja elukorterites elasid, tegi teiste hakkawate haiguste hulgas ka tiisikus oma laastawat töö. Seda suurt häwitustööd silmaspidades, mida tiisikushaigus inimkonna keskel sünnitas, tekkis loomulikult arwamine, et tiisikushaigus on pärandataw, haiged wanemad annawad lastele haigust edasi ja et tiisikushaigust arstida on wõimata: kes haigeks on jäänud, see warem ehk hiljem ka sellesse sureb.

Kuid uuema aja uurimised ja kogemused on suutnud rohkem walgest heita selle haiguse iseloomu peale ja tänapäew wõime tiisikushaiguse kohta järgmist ütelda:

1) tiisikushaigus on külgehakkaw haigus,

2) tiisikushaigust wõib arstida, wõib temast täiesti terweks saada ja

3) tiisikushaiguse eest wõib ennast hoida, sellekohaselt elades ja wastawaid abinõusid tarwitusele wõttes.

See on alus, mille peal põhjendaw praegusel ajal teadmised tiisikushaiguse üle. Ja seda peaks igaüks teadma, et haiguse laialilagunemise wastu edurikkalt wõidelda. Mida rohkem elanikke tiisikushaiguse üle täiesti teadlikud on, teda tunnawad ja tema wastu wõidelda oskawad, seda kergem on tema laialilagunemisele tõkkeid teha.

Tiisikushaiguse tekitaja on wäike, palja silmaga nägemata pisilane, mis harilikult tiisikushaige rögaga ja sülje piiskadega kopsust wälja heidetakse. Ta on wäga wastupanew nii külmale kui ka soojale ja näit. $6-10^{\circ}\text{C}$ juures wõib ta kuude wiisi elujõuline olla; $70-80^{\circ}\text{C}$ juures peab ta 5-10 min. wastu ja 100° juures kaotab ta paari minuti järele oma elujõu. Puhastawates wedelikkudes (sublimaadis, karboolhappes, lysoolis) sureb ta alles mõne tunni järele. Tiisikuse pisilase suurim waenlane on päikese walgus: otsekohesed päikese kiired surmawad tiisikuse pisilased juba paari tunni järele, kuna nad hariliku walguse juures ainult 5-7 päewa jooksul oma elujõu kaotawad. Harilikus rögas wõiwad tiisikushaiguse pisilased kuude kaupa elujõuliseks jääda ja kuiwanud rögas wõib nende elujõud isegi kuni 1 aastani kesta. Niisama kaua wõib tiisikuse pisilase eluga ka wees olla.

Nagu teada, leidis tiisikushaiguse pisilase Saksa õpetlane Robert Koch 1882. a. ülesse. Ja praegusel ajal wõib selle haiguse tekitaja kohta järgmist ütelda:

1) tiisikuse pisilane on ainuke tiisikushaiguse tekitaja: ilma pisilaseta ei ole tiisikushaigust;

2) tiisikushaigusesse wõib ainult see inimene jääda, kelle kehasse mingisugusel teel on tiisikuse pisilane satunud; tiisikus on hakkaw haigus;

3) kui korda läheb terwet keha hoida tiisikushaiguse pisilaste sissetungimise eest; siis ei wõi ka tiisikushaigust tekkida; Tiisikushaigusest wõib hoiduda.

Nagu juba tähendatud, ei ole tiisikushaigus päritaw; kunagi ei ole wastsündinud laste surnukehades tiisikuse pisilasi leitud. Mida suuremaks laps saab, seda rohkem on temal wõimalusi haigusidudega kokkupuutuda ja haigeks jääda. Et aga haigeks jääda, selleks on teatawad elutingimused olemas, kus tiisikuse pisilaste rohkusel, elujõulikkusel ja keha wastupanekul suur tähtsus on. Et haigeks jääda, peab keha wastawalt nõrgendatud olema ja haigusidudele wastuwõtlikumaks muutuma. Keha wõib nõrgendatud ja haigustele wastuwõtlik juba sündimisest saadik olla, kui lapse wanemad haiglased olid ja laps kidurana ilmale tuli; kuid ka wanemais eluaastais on alati mõjud holemas, mis keha nõrgendawad ja haigustele — eriti tiisikushaigusele wastuwõtlikuks teewad. Peapõhjused on siin alatoiflus, wiletsad korteriolud, liig pikaldane raske töö, wiletsad riided, liig suur alkoholi tarwitamine, pikaldased haigused (näit. siifilis), mille all inimene kannatab, mitmesugused terwishoiuwastased olud kutsetöös. Ka hakkajad haigused, nagu leetrid, laskustkõha ja infuentsa aitawad keha nõrgendada ja tiisikushaigusele wastuwõtlikuks teha.

Kuidas lewineb tiisikushaigus? Peahallikaks, kust tiisikushaiguse idud edasi kantakse, on seda haigust põdew inimene — peajasjalikult siis, kui ta niinimetatud lahtist tiisikust põeb.

90% tiisikust põdewaid haigeid kannatawad kopsutiisikuse all ja sellepärast on just tähtis, kuidas kopsutiisikust edasi antakse. Kõhimise ja rögastamise juures tuleb igal inimesel hulk nägemata sülje- ja rögapiiskasid õhuringi. Ka rääkimise,

laulmise ja aewastamise juures sünnib sedasama. Sel korral, kui inimene tiisikushaiguse all kannatab, sattuvad ühes sülje- ja rögapiiskadega ümbritsewasse õhuringi ka tiisikuse pisilased, kust nad omakord wõiwad haige lähedal olerate terwete inimeste hingamisorganidesse sattuda ja seal pikkamööda haigust sünnitada.

Iseäranis halb on see asjaolu, kui tiisikushaiged kas hooletuse wõi mitteteadmise tõttu põrandale wõi uulitsale sülitawad, kus röga ärakuiwades tolmu satub ja ühes tolmu ja pisilastega terwete inimeste hingamisorganidesse. Ka wäikesed lapsed, kes põrandal mängiwad, istuwad wõi roomawad, wõiwad wäga kergesti niisugustel asjaoludel haigeks jääda. Sellepärast peaks kõik kopsuhaiged, eriti tiisikust põdewad isikud tõsiselt selle hädaohu peale mõtlema, mis niisugune ettewaatomata ja wäga tihti hoolimata kõhimine ja sülitamine tähendab. Samuti ei tohiks ka luuaga ja harjaga tolmuheidid põrandaid pühkida, mis tolmu aitab õhku ajada. Põrandaid peab puhastama niisutatud lappidega.

Ka piima kaudu, mis saadud tiisikushaigetelt lehmadel, wõib tiisikushaigust edasi anda. Halwem on weel siis, kui lüpsjad ise ka tiisikust põewad ja kõha ehk aewastuse juures rögapiisad ühes pisilastega piima sattuwad. Niisuguse piima tarwitamine on inimesele alati hädaohtlik, iseäranis wäikeste lastele. Lastele piima muretsemise juures peab rõhku sellele panema, et lehmad täiesti terwed oleksid ja niisama ka inimesed, kes piimaasjanduses tegewad.

Tiisikushaiguse idud wõiwad inimkehasse sattuda weel naha kaudu. Kuid seda juhtub harwa, nii et pikemalt selle juures peatada ei ole tarwilik.

Pea sissepääsu kohtadeks, mille kaudu tiisikuse idud inimkehasse tungiwad õhu ja tolmu läbi, on hingamisorganid ja selle järele toidu ja piima läbi seedimisorganid.

Kuidas tiisikus inimkehas algab, missugused tundemärgid alguses olemas, kuidas ta edasiareneb ja missugustes teistes

kehaosades — peale kopsu — tiisikushaigus wõib tekkida, sellest edaspidi; siinkohal olgu lühidalt weel tähelepanu juhitud nende asjaolude peale, mis tiisikushaiguse eest hoida aitawad.

1. Igalpool piinlik puhtus — see on esimene nõue igaühelt, kes tahab terwe olla. Sagedane pesemine, suu ja hammaste puhastamine takistawad kõige paremini haiguse edasiandmist. Igal tiisikushaigel peawad oma pesemisriistad ja oma hambahari olema, mida teised keegi tarwitada ei tohi.

2. Kindlaks on tehtud, et küünetalune mustus sisaldab sagedasti tiisikuse idusid. Sellepärast peab küünte ja käte puhtuse eest iseäranis hoolt pidama, eriti wäikeste laste juures, kes sõrmi suhu panewad.

3. Rääkimise juures ei tohi teisele otsekohe näkku rääkida, waid peab katsuma seda nii teha, et süljepiisad, mis rääkimise juures tekkida wõiwad, teisest mööda lähewad. Sedasama nõua ka oma naabrit. Kõhimise ja aewastamise juures kata suu taskurätiga ehk halwemal juhtumisel käega ja nõua sedasama oma naabridelt.

4. Ära kunagi maha sülitada, waid katusa selleks wäikest pudelit, milles on desinfitseeriw wedelik.

5. Kui perekonnas keegi lahtist kopsutiisikust põeb, siis peab tema pesu eraldi 24 tundi desinfitseeriw wedelikus hoidama, enne kui teda teiste pesuga koos pesema hakatakse.

6. Kui wõimalik ei ole korterikitsikuse tõttu rasket tiisikushaiget teistest täiesti eraldada, siis tuleb haige rawitusasutusesse paigutada ehk teised perekonna liikmed, peale haige rawitseja — mujale elama saata. Eriti tähtis on, et lapsed haigest eraldatud oleksid seni, kuni hakkawuse hädaoht olemas.

Need oleksid lühidalt juhtnõupid, mida iga tiisikushaige kui ka terwe inimene peaks teadma ja katsuma selle järele talitada.

Seda piinlikult teostades takistame märksa tiisikushaiguse lewinemist.

Kaheksa tundi tööd!

Kaheksa tundi tööd, kaheksa tundi waba aega ja kaheksa tundi maga-

miseks! — Nii kõlab tööliiklasi kaugele minewikku ulatav nõudmine, mida ka

tänapäewal seatakse üles nõudmisena raugematu innuga.

Kaheksatunnilist tööpäewast kirjutab Dr. med. Alfred Korach muuseas: Kindel nõudmine kaheksatunnilise tööpäewa järele pole ainult sotsialistide ja ametiühisuste siht. Just sotsiaalhügieenilisest waatepunktist wähendab kaheksatunnilise tööpäewa läbiwiimine ettewõtetes tuhandekordselt kulusid, mis muidu lähewad haiguste tagasitõrjumiseks ja haigete eest hoolitsemiseks. Kaheksatunniline tööpäew on kahtlemata tähtsaim wahend organismi üleliigse pingutamise, haiguste ja warajase surma wastu.

Siis ärgu imestatagu, et kaheksatunnilise tööpäewa nõudmine pole üles wõetud ametiühisuste ega ka sotsialistlikkude parteide poolt, waid arsti, kuulsa Berliini terwishoiuteadlase Hufelandi poolt. Ei tohiks osutada ka wähe huwi asjaolu, et see mees, kes end nii soojalt ja andumusega kuulutas kaheksatunnilise tööpäewa pooldajaks, kirjutas raamatu: „Inimese elu pikendamise kunstist,“ milles tänapäewalegi wäga tähelepanuwäärilisi nõuandeid, eriti see, kus tähelepanu juhifakse mõistlikult korraldatud tööpäewa pikkusele, kui abinõule töölistkonna keskmise eluea pikendamiseks.

Kas Hufeland ka tänapäewalgi oma tõekspidamistest oleks kinni pidanud? Kahtlemata! Ja arwatawasti ta oleks wõtnud küsimust weel laiemas ulatuses, nagu on teinud seda paljud silmapaistwad terwishoidlased, sotsiaalpoliitikud, ametiühisuslased ja majandusmehed. Lühendatud tööpäewa nõudmine mitte üksi raske kehalise töö tegijate tarwis, kes peawad higis rühkima päew-päewa kõrwale. Mitte üksi nende tarwis, kes töötawad terwishoidliseri kahjulikult mõjuwates ettewõtetes, nimelt wäga mitmesugustes keemiatööstuse aladel. Mitte

ainult noorte ja naiste tarwis, kes tegewad tööprotsessis. Hufeland — järeldades tema kirjutustest — tänapäewal kindlasti oleks tuliseim 45-tunnilise tööpäewala ja pikema puhkusaja eestwõitleja, mis wiiks suured rahwahulgad wabasse loodusse.

Tööstuse areng, töökiiruse suurenemine ettewõtetes ja kaubanduslikus läbikäimises, ikka suurenew ja tugewnew keha-kultuuri liikumine, püsiwalt kaswaw plaanikindlus terwise eest hoolitsemisel — kõik need nähtused ja woolud püüawad selle poole, et kindlustataks töölistele ammuoodatud kaheksatunniline tööpäew.

Kindlustatagu meile waba tööpäewala lõpp, mida wõime kasutada oma ärinägemise järele! Igapäew töötaw linnalane igatseb lühikesekski ajaks maaloodusesse. Püüab teise õhkkonda, müüride wahelt rohelisse, munakiwidelt heinamaale ja lärmist maawaikusse.

Ainult poolteiseks päewaks wälja wabasse loodusesse, walgusesse ja õhku. Töö suurettewõtetes pingutab närwikawa, mis pikapeale areneb kestwaks närwilikkuseks. Suurlinnade elu rütm ja tempo nõuab järjekindlalt korduwat, mitte liiaks lühikest puhkeaega. Selleks on poolteise päewane waheaeg tööpäewala lõpul wõrdlemise kohane. Pole ka mingi juhulik nähtus, et Saksamaal Rheini tööstuspiirkonnas ja Berliinis, kui suuremates tööstuskeskkohtades, eriti püsiwalt rõhutatatakse rütmiliselt korduwate puhkepäewade arwu suurendamise wajadust.

Kaheksatunniline tööpäew, 45-tunniline tööpäew ja tööpäewala lõpul pikem puhkeaeg wabrikutes ja töökodades töötawaile — see on sotsiaal-terwishoidline nõudmine, millega peab arwestama tänapäewa majanduslik areng ja töölistklass ei wäsi seda nõudmast!

Õnnetusjuhtumiste psükoloogia ja õnnetusjuhtumiste ärahoidmine.

Dr. med. M. Grünwald'i järele.

Hoolimata sellest, et õnnetusjuhtumiste kaitsetehnika on arenenud kaugele ja tehnilisi ettewaatusabinõusid õnnetuste ärahoidmiseks järjest täiendatakse, on Saksamaal siiski õnnetusjuhtumisi olnud

1895 a.	310.000
-----------------	---------

1900 a.	450.000
-----------------	---------

1905 a.	610.000
-----------------	---------

Ametlikkude statistiliste andmete järele on Saksamaa tööstuslistes ettewõtetes olnud 1905 aastal 15.189 surmajuhumist, 34.5.6 õnnetust jäädawa tööwõime kao-

tusega, 58.672 õnnetust mõõduva tööwõime kaotusega ja 575.000 teadaantud õnnetusjuhtumist. Need tööõnnetused on toonud Saksa rahwamajandusele aastase kapitalikaotuse 2,8 miljardi kuldmarga suuruses, arwamata on jäetud tööstus-ettewõtete kulud haigekassade maksuks, tööseisakud, masinate- ja materjaliwead ja kinnituskulud. Tööõnnetuste arwu suur juurekasw oleneb tööstuse kiirest arenemisest.

Siiski sunniwad need hiiglaarwud tõsisemalt järelmõtlemata uute wõimalikkude kaitseabinõude loomiseks. Moodsa tehnika arenguga kõrwuüti sammub enesestmõistetawalt õnnetusjuhtumiste kaitsetehnika. Kuid tööõnnetuste põhjusi uurides on selgunud, et õnnetused samuti nagu kõik sündmused sotsiaalelus, pole juhuslikud, waid nad olenewad terwest reast põhjustest ja esinewad teatud määral kindla seadusepärasusega.

Tööline, kes kindlasti tunneb ja teab hädaohtu, mis teda waritseb teatud masinat teenides wõi üldse oma tööd tehes, harjub selle hädaohuga pikkamisi nii ära, et ta selle aegamõõda hoopis unustab.

See psükoloogiline nähtus ongi sagedaseks õnnetuse põhjuseks, sest teritatud tähelpanu nürineb ajaga. Samas mõttes mõjub töölise üliwäsimus, nõrk walgustus, halb õhk töötoas, töömaterjaali kokkukuhjumine ja ka töölise nõrkus ehk haigustumine.

Psükoloogilised tähelpanekud ja kogemused õpetawad, et õnnetused tabawad enam-wähem ikka neidsamu töölisi, kel juba waremalteki olnud nendega tegemist. Näiteks pandi tähele 3000 õnnetusjuhtumiste wastu kinnitatud töölist kümne aasta kestes ja siis wõidi neid jaotada kolme gruppi. Esimeses grupis olid tööliised, kellele tähelpaneku tegemise esimese wiie aasta jooksul polnud ühtki õnnetust juhtunud, teises grupis olid need, kelle kohta tuli üks õnnetus ja kolmandas grupis olid tööliised, kellel wiie aasta kestes oli juhtunud mitu õnnetust.

Järgmise wiie aasta jooksul oli esimese grupi õnnetuste arw wäiksem kui teise, teise grupi õnnetuste arw wäiksem kui kolmanda. Nii näeme, et tähtis pole ainult kutse hädaohklikkus, waid suurt osa etendab isiklik tegur. Mõnel inimesel on oma füsioloogiliste ja psükoloogiliste omaduste tõttu enam kalduwusi õnnetusteks, kui teisel.

Õnnetusjuhtumisi wõib nende iseloomu järele jaotada kahte ossa: passiwsed ja aktiivsed. Passiivsete hulka loetakse neid õnnetusi, millede tekkimiseks pole tööline ise põhjust andnud; aktiivsed on sarnased, kus tööline enam-wähem süüdi. Passiivsed õnnetused on näiteks: raudteeõnnetus, tulekahji, plahwatus, äkki tekkiw torm, langew kiwi. Aktiivsed: sõrme wigastus leiwalõikamisel, ettewaatomatu jooks, mille tagajärjel kukutakse mõnele jalge ette sattuwale esemele, ettewaatomatu sõiduteele hüppamine. Muidugi ei saa õnnetusjuhtumiste juures alati selget wahet teha nende kahe grupi wahel. On passiivse õnnetusi, kus siiski ehk wõimalik on kindlaks teha isiku enese osalist süüdi.

Kuid õnnetusjuhtumiste küsimuse psükoloogiliseks uurimiseks on kasulik teha sarnast jaotust, et oleks kergem leida neid psühilisi omadusi, mis põhjustawad mõne isiku kalduwuse õnnetusjuhtumisteks.

Passiivse õnnetuse korral on tähtis, kui inimene suudab alalhoida selge pää, kui tal on suur julgus ja kindel otsuswõime. Lugeses ajalehtedest suuremate õnnetusjuhtumiste kirjeldusi, wõib pea alati näha, et inimesed eelpoolnimetatud omadustega end ikka suudawad päästa. See isiklik tegur, mis nii suurt osa etendab passiivsete õnnetuste juures, ei peitu meelteorganide waldkonnas nagu kuulmine, nägemine, kompamine, waid kõik oleneb: selgest peast, reageerimiskiirusest, julgusest ja kindlast otuswõimest. Aktiivsete õnnetusjuhtumiste juures on aga tähtis meelteorganide terawus. Kukub keegi trammile hüpates tänawraudteele ja saab wigastada, siis pole ta kas õieti hindanud sõitwa waguni kiirust wõi tal pole jatkunud hüppeks tarwilikku kehaliigutamisosawust. Inimesed normaalse nägemise ja hää kuulmisega suudawad suurlinna elawas liikumises kergemini hoiduda õnnetustest, kui need, kelle meelteorganide terawus nõrgendatud. Pimedas treppidele tõusul on suureks abiks hää kompamismeel, mis aitab õieti hinnata trepiastmete wahesid ja seega hoiab kukkumast. Nii siis on aktiivsete õnnetuste juures peale ettewaatomuse, reageerimiskiiruse, hoolsuse ja tähelpanelikuse tähtis weel kehaliigutamise osawus.

Et kindlaks teha isiku kalduwusi õnnetustele, on korraldatud järgmine psü-

kotehniline katse: katsealusele tehakse ülesandeks pooleni hernestega täidetud klaasist raputada kuude katseklaasi herneid, igasse neist kolm. Katseklaasi ei tohi kukkuda ükski hernes rohkem, samuti ei tohi neid puistada klaasi kõrwale. Kõrwalepuistatud kui ka üle ettenähtud arwu klaasi kukkunud herved loetakse „õnnetusteks“. Selle katse kordaviimine nõuab katsealuselt osawust ja ettevaatust. Seda katset on tehtud kooliõpilastega ja siin on selgunud, et õpilased paljude „õnnetustega“ ka muidu igapäewases elus on alati haawades: küll auk pääs wõi põlwes, muhk otsaes wõi kriimustus küünarnukil, küll sõrm wigastatud, küll warwas lõhki aetud . . . Sarnaseid õnnetustele kalduwate iseloomudega isikuid tuleb eriliselt kaswatada. Parimaid tagajärgi õnnetuste ärahoidmiseks annab sellekohane kihitustöö. Seda abinõu kasutatakse Ameerikas ja Inglismaal juba kümme aastat wäga tagajärjekalt. Näiteks on Ameerikas 12 aastase kihitustöö mõjul õnnetusi wähenenud 75 %. New-York'i tñanawraudtee walitsus määrgib 1922. a. õnnetuste wähenemist kihitustöö mõjul 62,5 %. Ka Londonis on propaganda tõttu 24–36 % õnnetusjuhtumisi wähenenud. Õnnetusjuhtumiste wastu sihitud kihitustöö püüab kõiksuguste abinõudega äratada isiku tähelpanu ja iseäranis mõjuda ta tahtele lõõttades ja toimetades olla ettevaatlik.

Inglased kui ka ameeriklased tarwitawad lõõksõna: „Safety First“, s. t. „Julgeolek kõigepealt“. Sellele wastaw Saksa lõõksõna on: „Hoiat ära õnnetusi!“ Neid sõnu leiame kõigilt poolt, küll palgaraamatutelt, kirjaümbrikkudelt, ukselt, pealekleebitawate markide wõi tempelite kujul, küll sõiduteedel reklaamplakatidena, ringi, noole j. n. e. kujul. Londoni omnibusseeltsid kasutawad seks oistarbeks ülewaatlikke piltlikke kujutusi. 1913. a. – 1917. aastani on õnnetusi wähenenud poole wõrra. Ameerikas ja Inglismaal on osatud asja nii korraldada, et sellele kui üldkasulikule kõik kaasa aitawad: kodanik, kool, ajakirjandus, kino ja mitmed teised awalikud haridusasutused. Saksa tramm teeb järgmise Saksa olude kohase tähelpanuwäärt ettepaneku: Kella numbrilual näitab osutis järgmist: igas minutis juhtub töölisega üks õnnetus, iga 15 min. järele

kaotab üks tööline õnnetusjuhtumise tagajärjel kas täielikult wõi osaliselt töowõime, iga 51 min. järele sureb üks tööline õnnetuse läbi. Kihutuspiilt küsib: Kes on süüdi? 100 õnnetusjuhtumistest on süüdi: tööandja 18, tööline 17, mõlemad kokku 17, ärahoitawaid õnnetusi 62. $\frac{2}{3}$ õnnetustest on wõimalik ärahoida isikliku ettevaatuse abil.

Teine kihutuspiilt:

Kuna tekiwad sagedamad õnnetusjuhtumised? Öhtupoolikul kella 12–6, esmaspäewal ja laupäewal, suwel, 26–40 aasta wanaduses. Neil hädaohtlikkudel aegadel ole iseäranis ettevaatlik! Mõtle: hoiat ära õnnetusi!

Inglismaal ja Ameerikas püütakse inimeste huwi äratada asjadega, mis isikus esile manawad kaastundmuse. Näiteks on sarnased reklaam-plakatid: „Ettewaatamatu mehe naine on peaaegu lesk.“ „Õnnelik poiss, sest ta isa on ettevaatlik töö juures!“ Need pealkirjad ei apeleeri asjata töölise perekonnatunnetele. Kui on hädaoht üldiselt tuntud, siis on wähem tähtis teda mitmel korral kirjeldada, mõjuwam on kujutada õnnetuse tagajärgi õnnetu isiku suhtes.

Õnnetusjuhtumiste ärahoidmist igasuguste reklaammeetodite abil korraldawad Ameerika julgeoleku seltsid. Nad saadawad oma liikmetele, näit:

- 1) Iga nädal kolm selgitawat õnnetusjuhtumise pilti seletustega töölistele, üleslõõmiseks kuulutuslaudadele;
- 2) iga nädal üks teadeteleht seltsi usaldusmeestele nõuannetega, kuidas ärahoida õnnetusi;
- 3) piiramata abi ja nõu kõigis julgeoleku küsimustes;
- 4) iga nädal üks kiri õnnetusjuhtumiste teatedega.
- 5) iga kuu trükitud kujul julgeoleku suhtes eeskujulikud tööstussisseseaded;
- 6) maksuta filmide ja walguspiltide tarwitamine tööstuses teeniwate isikute õpetamiseks;
- 7) toetused igasugusel kujul.

Lühike pilk õnnetusjuhtumiste põhjuste statistikale näitab, 100 õnnetusest olenewad mehaanilistest tööstussisseseadetest 48, isiku tahteawaldustest 14,5, isiku wõimetest 37,5. Nii siis ligi pooled õnnetuste põhjused peituwad inimeses eneses; Ameerika statistilistel andmetel oleneb

ainult $\frac{1}{3}$ õnnetustest mehaanilistest sisse-
seadetest. Ka kõige parem masinakaitse
kõige soodsamal juhusel ei suuda ära-
hoida õnnetust, kui isik ise on õnne-

tustele kalduw. Küll aitab aga õnnetus-
juhtumiste wähenemiseks kaasa suure-
jooneliselt ja kawakindlalt juhitud kihu-
tustöö.

Mussolini ja Itaalia töölisklass.

Rivo.

Ajakirjanduses on palju kõneldud Mussolini uuest tööseadusest Itaalias. Mitmepool on koguni wäidatud, see olewat fashistliku rewolutsiooni suurim saawutus. Mussolini mäletawasti seletas, tema uue seadusega rajawat uue järgu ilma ajaloo. Karl Marx'i poolt kunstlikult kokkuseatud klassiwõitluse asendawat tema kõigi walmistuse tegurite harmoonilise koostööga. Nii häwitatawat sotsialismi waleõpetus ja kommunismi tont jäädawalt kogu ilmas. Fashistlik ajakirjandus täitub rõõmuhõiskeist. Itaalia on ees suur ja kuulsusrikas tulewik. Fashism sammub tulewikus tsiwilisatsiooni eestwõitlejate esimestes ridades. Ja kogu ilm laulab kiidulaule Mussolinile kui inimkonna päästjale. Uus tööseadus olewat järgnewate sajangute ewangeeliumiks. Uus tööseadus Itaalias anti 21. aprillil 1924., milline päew seepärast kuulutatud töö pühapäewaks.

Nüüd on see imewääriline seadus saanud teatawaks kogu ilmale. Ja ilm muidugi löi kaks kätt üle pea kokku ning aina imestas? Waewalt! Uus tööseadus ületas küll kõik senised ootused ja lootused, kuid ainult sellepoolest, et temas pole midagi uut!

Uus on seaduses küll ilmne reaktsiooni tendents ja stiil, mis kohati muutub ainult helisewaks sõnademänguks, mis eriti awaldub esimeses paragraafis.

„Natsioon on organism, millel on kõrgemad ülesanded ja tegutsemisihid, kui üksikutel isikutel, kellest natsioon koosneb. Tema on moraalne, poliitiline ja majanduslik üksus, mis täielikumal kujul awaldub fashistlikus riigis.“

Edasi juba sisendab seadus tööliste kibedat hirwitamist:

„Kutse- ja ametiühisuslik organiseerimine on waba, kuid ainult seaduslikult tunnustatud ja riiklikule järelwalwele alluwal sündikaadil (fashistlik ametiühisus) on õigus temasse koondunud ettewõtjaid ja töölisi seaduslikult esindada ja nende huwisid riigi ning teiste kutseor-

ganisatsioonide ees kaitsta ja kõikide sellesse kategooriasse kuuluwate tarwis sunduslikke töölepinguid sõlmida.“

See on õieti warem wäljaantud fashistliku ametiühisuste seaduse kordamine, mille sisu on kokkuwõttes:

1) Igas kutsealas wõib olla ainult üks seaduslikult tunnustatud ametiühisus;

2) seaduslikult tunnustatud (s. t. fashistlik ametiühisus) ametiühisusel on õigus esindada kõike sellesse kutsealasse kuuluwaid töölisi, waatamata sellele, kas nad on ametiühisuse liikmed wõi mitte;

3) ainult seaduslikult tunnustatud ametiühisused wõiwad sõlmida kollektiivlepinguid, mis on **sunduslikud** kõigile sellesse kutsesse kuuluwatele tööliste, waatamata sellele, kas kõik teatud kutsealal töötawad töölisid on ametiühisuse liikmed wõi mitte;

4) seaduslikult tunnustatud ametiühisustel on õigus wõtta liikmemaksu kõigilt töölistelt, kas nad on ametiühisuse liikmed wõi mitte; liikmemaks arwatakse **ettewõtja** poolt maha kohe palgamaks-
mise juures ja antakse tema poolt edasi ametiühisuse kassale.

Seda „organiseerumiswabadust“ kindlustatakse weel uue tööseadusega:

„Kuna walmistushuwid on rahwahuwid, siis walmistusprotsessis tegewad ühingud (fashistlikud ametiühisused) tunnustatakse seaduse alusel riiklikudena organitena.“

„Ettewõtjad on kohustatud tööle wõtma ainult sellaseid töölisi, kes on registreeritud fashistlikkude ametiühisuste kontrolli all seiswates tööbüroodes. Neil on wabadus seal registreeritud töölisi oma arwamise järele walida, kuid nad peawad esmajärjekorras tööle wõtma neid, kes on fashistliku partei wõi ametiühisuse liikmed. Nendest on weel eesõigus pikemat aega organiseerituil.“

Klassiwastolud ja klassiwõistlus lahendatakse tööseaduses järgmiselt:

„Kollektiivses töölepingus leiab wäl-

jenduse solidariteet mitmesuguste produktiooni tegurite wahel etfewõtjate ja tööliste lahkuminewate huwide kõrwaldamise läbi.“

„Korporatiivne riik (fashistlik ametiühisuslik riik) waatab eraalgatusele walmistamisel kui mõjukamale ja kasulikumale natsiooni huwide teostamisele. Tööline on majandusliku etfewõtja aktiivne kaastegelane, kelle juhtimine kuulub etfewõtjale, kui wastutawale kõige eest.“

Kuidas sellele aktiivsele kaastegelasele kindlustatakse „wääriline“ tasu, sellest kõneleb tööseaduse 12-es artikkel:

„Palga kindlaksmääramine oleneb üldistest normidest ja kuulub otsustamisele organisatsioonide kaudu kollektiivlepingute läbi.“ Ja edasi: **Tööstuskriiside ja kaubaturu kõikumise tagajärjel tekkinud kahjud jaotatakse kõige walmistamistegurite (s. t. etfewõtjate ja tööliste) wahel ühewõrdselt (!)** Töölise „tasust“ kõneldakse edasi: Töölisel on õigus pühapäewa puhkusele. Kollektiivlepingutes tuleb see õigus **põhimõtteliselt** kindlustada, kusjuures selle õiguse **tegelik täitmine** oleneb tehnilistest wajadustest ja oludest.“ Nii kindlustatakse tööseadusega pühapäewapuhkus küll põhimõtteliselt, selle põhimõtte teostamine aga jäetakse ette-

wõtja hooleks, nii kuis see heaks arwab!

Ainsamana tõeliselt töölisele kasulikuma näib lause 16. artiklis:

„Kui tööline on töötanud wahetpidamata terwe aasta, siis on tal õigus saada puhkust, mis ajal ka tasu edasi maksetakse.“ Tegelikult muidugi see paremus toob töölistele wähe kasu. Seda wähegi laiemas ulatuses maksuma panna ei jõua ka fashistlikud ametiühisused oma kollektiivlepingutega.

Sellane on siis ilma üllataw ja uuen daw Itaalia fashistlik tööseadus ehk nagu seda mõnel pool nimetatakse „Töö Magna Charta“, fashistliku rewolutsiooni suurim saawutus ja fashistliku riigi nurgakiwi! Tõeliselt wäga õnnetu ja otse rumal wäljendusworm kapitalistlikule tagasikiskumisele, mille metsikum awal dus on fashism.

Siiski Mussolini tööseadusel on omad tagajärjed. Kui senini weel nii Itaalias kui ka wälismail leidus töölisi, kes olid pimestatud fashistliku ajakirjanduse hülgawatest wäljendustest ja kes uskusid fashismi õndsakstegewasse jõusse, siis nüüd on neilt wõetud ka seegi illusioon. Rewolutsiooniline töölisliikumine Itaalias, mis praegu surutud põrandä alla, wõidab selle tööseaduse maksmapanemisega kahtlemata suuremat poolehoidu.

Ameerika Ühisriikide ametiühisuslise organiseerimise üldjooni.

Ed. Riisman.

Ei saa ütelda, et ametiühisusline liikumine Ühisriikides eeskujuline ja üldiselt wäga tugew oleks. Selles on temast mitmed Euroopa riigid ees, nagu näiteks Saksamaa ja Inglismaa. Kuid ometi on olnud ametiühisusline liikumine Ameerika tööliste elus määratu tähtsusega teguriks ja pakkunud huwitawaid lehekülgi. Eriti selle tõttu, et Ühisriigid oma wabaduse ja demokraatlikkuse põhimõttest wälja minnes kõik töö wahekorrad on jätnud waba kokkuleppe asjaks ja riikline töökaitse kunni wiimaste aegade ni on olnud lapsekingades.

Tüüpiline ameeriklane ei ole suur ametiühisuslise liikumise toetaja ja allub organiseerimispüüetele wisalt. Tüüpilise ameeriklase elu kõige kõrgem eesmärk

ja ideaal on kapitalistiks saada. Selle ettekujutusega ei leia ta midagi loomuwastast, kui kapitalist teda eksploateerib. Ta loodab, et saatus talle korra ka wastu naeratab ning talle endale kapitalistina samad wõimalused annab. Kapitalismi ja kapitali mõju wastu wõitlemine oleks talle ta oma elu eesmärgi wastu wõitlemine. Kui aga tüüpiline ameeriklane organiseerub, siis püüab ta kapitaliga ikka wõimalikult sooja wahekorra alal hoida ja terawatest kokkupõrgetest hoiduda. Jõuame järelduseni, et tüüpiline ameeriklane-tööline on wäga konserwatiivne.

Oma elu ajal sisserännanud Ameerika tööline on see, kes käre dama wõitluse iseloomu annab ametiühisuslisele liiku-

misele. Neil aladel, kus palju sisserännanud töölisi, on ju väljarändajate suurem hulk harilikult ettevõtlikuma ja liikuwama waimuga element, kellel julgust on olnud laia ilma minna omale paremaid elutingimusi otsima. Nende huwide hulk on mitmekesisem, samuti ideaalid. Nende mõju awaldub weel lastegi paale ja neist ei saa weel fihti tüüpilisi ameeriklasi, kuigi nad Ameerikas sündinud. Ainult kolmas põlv wabaneb juba täiesti esiwanemate ülemere toodud bagaasist.

Ühisriikide ametiühisusline liikumine sai alguse kaheksateistkümnenda aastasaja wiimasel weerandil, kus koondusid õppinud töölised oma ametialade järgi — trükitöölised, kingsepad, rätsepad ja puusepad. Sellega siis ametiühisuslisel liikumisel Ühisriikides on warsti seljataga pooteistsaja aastane ajalugu. Selle aja jooksul on see liikumine läbi teinud mitmeid muutusi, kunni jõudnud praeguse arenemisastmeni, ülemaalise suure ühise ametiühisuste koonduseni — Ameerika Töö Föderatsioonini (The American Federation of Labor).

Tugewat kaswu on näidanud ametiühisusline liikumine käesolewal aastasajal. Nii kõnelewad arwud, et tööstustöölised on kahekordseks muutnud oma ametiühisuste liikmete arwu kümne aasta jooksul 1910. a. — 1920. aastani. 20.080.689 palgateenijast olid 1920. a. ametiühisuste liikmed 4.881.200 töölise (ehk 18,7 %*), 1910. aastal ainult 9,4 % ehk 2.101.502 töölise üldisest arwust (22.406.714). Kui põllutöölised välja arwata, siis organiseeritud palgateenijate protsent tõuseb 1920. aastal 20,8 peale ja 1910. aastal 10,9 peale.

Rõhuw osa kõigist organiseeritud töölistest kuulub Ameerika Töö Föderatsioonini, kuid siiski mitte kõik. Föderatsioon on rohkesti pingutusi pühendanud püüdele kõiki ametiühisusi oma alla koondada, nagu see ta pea ülesannetest, aga täielmääral ei ole see töö õnnestunud, kuigi aeg tuntawat edu annud. 1897. aastal oli Föderatsioonini alla mittekuuluwais organisatsioonides 40 % organiseeritud töölistest, 1923. aastal ainult 19 %. Suurem arw sellest kuulub konserwatiwsetele raudtee ametiühisustele

435.177 liikmega (4 ametiühisust: 1) wedurijuhid, 2) konduktorid, 3) kütjad ja määrijad, 4) rongimehed (trainmen), siis ühendatud riidetöölise union*) (The Union of Amalgamated Clothing Workers) 135.000 töölisega ja ühendatud riidest peakatete walmistajate union (The United Cloth Hat and Cap Makers' Union) 15.000 liikmega.

Täiesti erinewana harilisest ametiühisustest tüübist töötab väljaspool Föderatsioonini töölise koondus The Industrial Workers of the World 41.000 töölisega. Tema eitab töölise koondamist ametiühisustesse teatud ametite ja ametialade järgi ja leiab, et kõik töölised peaksid saama koondatud ilma mingisuguse wahetegemiseta ehk liigitamiseta ühte suurde koondusse, sest kõikide töölise huwid on ühesugused ja ühetaolised. Oieti ei käsita Industrial Workers mingisuguseid uusi ideid, waid on omandanud doktriinid soetsiaalsest wäärtuste produktioonist kollektiivse walitsemise alusel. Nad leiawad, et töölise liigitamisel ametite järgi töölised lepingute kaudu seowad end ikka enam ja enam peremeestega, kelle püüde sulatada kapitaliste ja õppinud töölise ühte organiseerimata töölise masside wastu töötawasse klassi. Nad näewad ametiühisuses midagi monopolistlikku, mis piirab uute ametitöölise juuretekkimise wõimalusi ja töötab wastu püüetele wanu produktiooni meetodisi muuta. Nad wäidawad, et niimoodi killustatakse töölise jõud ja kapitalist pääseb seisukorra peremeheks.

Nõnda siis ei puudu Ameerika ametiühisuslises liikumises ka rewolutsioonilised woolud. Kuid nende mõju on liig wäikene, waatamata nende aktiivsuse peale.

Ameerika Töö Föderatsioon ja teised iseseiswad ametiühisused seisawad neile wooludele ägedalt wastu, kuna nemad oma taktika ja sihid on kooskõlastanud wananenud põhimõtetega Ühisriikide demokraatlikkusest.

Föderatsioon seab üles järgmised põhimõtted:

1) Ameerika Töö Föderatsioonini peawõttes on parandada töölise seisukorda kõikidel inimsoo edupüüete põldudel.

*) Käesolewas kirjutuses on ühes ja samas mõttes segamini tarwitatud „union“ ja „ametiühisus“.

*) Saksamaal ja Inglismaal on organiseeritud töölise arv 40 %.

2) Ta leiab, et majandusliste jõudude mobiliseerimine ja organiseerimine on palgateenijatele esimene samm arenemisprotsessis.

3) Ta asub seisukohal, et kõrgemad palgad ja lühemad tööpäewad wiivad suuremate wõimaluste ja kõrgema elutapinna juure.

4) Ta usub waba kokkuleppe põhimõttesse ja eitab sundust igas elu wahekorras.

5) Ta näitab, et ametiühisus on täiuslik funktsionaalne terwik produtseerimise alal ja on wahend, mille abil tööliste kogemused ja koostöötamine wõidakse teha kasulikkudeks produtseerimise tehnika täiendamises ja juhtimises.

6) Ta leiab, et üldine kasusaamine on meetod tööstusliste wahekordade piirjoonte kindlaks määramiseks, rajatuna arusaamise arendamisele asjaosalisi puutuwast õigusest ja „ausa mängu“ (fair play) traditsioonest.

7) Ta on abinõu, mille kaudu demokraafia kõrgemad põhimõtted wõidakse realiseerida.

Ameerika Töö Föderatsioon on asutatud 1886. aastal. Koondus ametiühisuste wahel loodi küll juba 1881. aastal Pittsburghis, kuid see tuli 1886. aastal põhjalikule reorganiseerimisele. Wajadus kondakti ja ühise tegewuse järgi sundis ametiühisuste juhte kokku kutsuma unionide esitajaid konwerentsile, kus siis liidule alus pandi.

Eestkätt kuuluvad Föderatsiooni rahwuswahelised (internationaal) ja üleriiklised (national) unionid, moodustades Föderatsiooni kandwa osa. Linnade ametiühisuslised koondused, samuti osariikide liidud, kohalikud liidud ja üksikud kohalikud ametiühisused, kes ülemaalisel alusel organiseeritud ei ole, wõiwad Föderatsiooniga ühineda, kuid Föderatsiooni otsustawateks elementideks jääwad ikkagi rahwuswahelised ja üleriiklised koondused.

Rahwuswaheliste unionide nimetus tundub liig laialt wõetuna, kuna nad endi alla wõtawad ainult kolm riiki — Ühisriigid, Kanaada ja Meksiko. Üleriiklised unionid piirduwad ainult Ühisriikidega.

Ametiühisused (Trade Unions) hoiawad Föderatsioonis alal oma täielise autonoomia. Föderatsioonil on ainult nii palju wõimu, kui palju talle seda

Föderatsiooni konwentsioonidel delegeeriwad ülemaalsed unionid.

Ülemaalsed (mõistetuna rahwuswahelised + üleriiklised) ei kujune ega asutata mingisuguse kindlaks määratud wormi järgi, waid nende organiseerimise meetodid ja sisemine korraldus on täiesti waba arenemise asi. Majandusliste jõudude waba wõistlus mõjub tublisti organisatsiooni wormile ja meetodile. Mõned ametiühisused on kujunenud kindlalt kitsa ametala järgi, kuna teised wõtawad oma alla suuremal ehk vähemal määral kõik töölised teatud tööstuses. Näiteks trükitöölised on koondunud ametiühisusesse waatamata koha peale. Igas ettewõttes, kus on trükitöölisi, kui ka wäike osa, kuuluwad need oma trade unioni. Selle wastu ühendatud kaewandustöölised sisaldawad endi unionis iga töölise, kes aga kaewanduses töötab, ükskõik milline ta ametala. Tööstuse iseloom määrab siin, milline koonduswiis sobiwam.

Ükski ülemaaline union ei wõi teise ülamaalise unioni tegewusala ja wõimu piiridesse segada. Sarnased juhtumised tulewad ette, kui ametite piirjooned, mis teatud unioni alla käiwad, ei ole küllalt kindlalt ära määratud ehk kui mõnesuguste tehniliste täienduste wõi süsteemi muutmise läbi ametala iseloom muutub. Siis wõib kergesti ette tulla, et ametalaliselt sugulased unionid muutunud alade peale pretendeeriwad. Niisugused konfliktid lahendab Ameerika Töö Föderatsioon.

Föderatsiooni kuulub käesolewal ajal 107 ülemaalist ametiühisust. Föderatsiooni kuuluwate unionide üldine liikmete arw on 300.000 ümber. 1920. aastal ulatas see arw üle neljasaja tuhande. See oli Föderatsiooni kulminatsiooni punkt. Wiimastel aastatel on olnud tagurpidimine, mille põhjused wäga mitmesugused ja, wõib olla, tähtsa ülemineku ajajärgu tunnus. Kuid neist põhjustist teinekord.

Ameerika Töö Föderatsiooni peakorter asub Washingtonis omas majas. Föderatsiooni tegewateks juhtiwateks jõududeks on president, kaheksa abipresidenti, sekretäär ja laekahoidja, kes moodustawad täidesaatwa nõukogu. Nende wolituste kestwus on üks aasta.

Föderatsiooni laiaulatuslise tegewuse juures ei suuda muidugi täidesaatew nõukogu otsekoheselt ise terwet tegewust juhtida, waid peab terwe rea depart-

mentide ja komiteede kaasabi tarvitama.

Eestkätt jaguneb tegewus tähtsamatel otsekohestel tegewusaladel wiie departimendi wahel: 1) ehitusametite 2) metalliametite, 3) raudteeteenijate, 4) kaewanduse ja 5) unioni märkide. Nende departimentide ülesanne on lahendada arusaamatusi, mis tekiwad ametalaliste unionide wahel nende wastawa jurisdiktiooni piiride küsimustes.

Peale departimentide on föderatsioonil järgmised komiteed: 1) seadusandline, 2) mitteparteiline walimiste eel tööde, 3) publitseeriwa ja informeeriwa töö, 4) kinnitusasjade, 5) õnnetusjuhtumiste tasuküsimuse, 6) hariduse komiteed ja 7) juriidilise informatsiooni büroo.

Seadusandlise komitee ülesanne on koguda ja läbi waadata seaduste kawad, mis esitatakse kongressile ehk üksikute osariikide seadusandlistele asutustele, et kaasa aidata soodsate seaduste wastuwõtmisele ja wastu töötada kahjulikkudele. Selleks püüab ta pöörata üldiselt rahwa ja eriliselt organiseeritud tööliste tähelpanu seadusandlistele ettepanekutele, et sarnase massilise mõjumeel teel kaitsta töö huwisid seadusandlistest küljest.

Nimetatud komitee töötab käsikäes kõigi teiste wastawate esitustega ja komiteedega, pidades kongressi istungite aegjärkudel järjekindlaid konwerentse.

Walimiste kihutustööde komitee kompetentsi kuulub kõigi kongressi liikmete ja senaatorite tegewuse tähelpanemine, registreerides, milliseid töökaitsse ettepanekuid nemad pooldawad ja millistel juhtumistel nende tegewus ja hää tarwitatud palgateenijate kahjuks. Peale selle katsub komitee ühes töötada osariikide tööföderatsioonidega, et osariikide seadusandliste kogude liikmete tegewus registreeritaks samal teel. Ohutab koöpereeriwate toimkondade moodustamist kohalikkude ametiühisuliste üksuste ja kohalikkude linna ametiühisuste koonduste juures. Walimistel warustab komitee töölist andmetega kandidaatide üle, kelle kohta peetud registratsiooni, et töölist teaksid kandidaatide püüdeid ning meelsust ja wõiksid selle järgi hääletada kandidaatidele, kellel tööliste ja rahwa huwid lähedal seisnud. Kõige selle juures Ameerika Töö-Föderatsioon püüab hoiduda erakondlisest poliitilisest tege-

wusest. Ta ei dikteeri, aga informeerib kõiki parteisid, milliseid põhimõtteid töö (labor, труд) loeb tähtsateks, ja soowitab palgateenijatele kõikidest parteidest hääletada neile partei kandidaatidele, kes tööliste asjale kaasa tunnewad.

Informeerimise ja publitseerimise komitee korjab ja lewitab informatsiooni töökaitsse liikumise üle. Informatsioon ei piirdu ainult raamatute ja pamflettidega, waid materjalidega warustatakse ka tööliste ajakirjandust, ajakirjandust üldse ja igasugu wäljaandeid. Siis kirjanikke, üliõpilasi ja kõiki, kes huwitatud tööoludest.

Hariduse, kui ametiühisulise liikumise kaswamise ja tugewnemise mõjuwama wahendi peale paneb föderatsioon eriti head rõhku. Selles on hariduskomitee tublisti mõju awaldanud prii rahwakoolide loomisel ja muude haridusliste instituutide asutamisel. Sealjuures kriipsutab Am. Töö Föderatsioon ikka tublisti alla oma demokraatliisi ideaale.

Komitee on püüdnud ka mõjutada, et koolide juhtiwates keskkohdades ja riigi hariduskomiteedes oleks töö esitajad, ja püüab üldse pääseda igal pool kaasa mõjuwaks teguriks, kus see tööliste hariduslistele huwidele wõiks olla tähtis*).

Juriidilise informatsiooni büroo on tekkinud wajadusest luua asutus wõitlemiseks etfewõtjate järjekindlalt paisuwa pealetungi wastu, kes kohtute ja seadusandluse kaudu püüawad halwata ametiühisuste põhiõigusi ja elulisi aktsioone. Selleks uurib ja analüseerib büroo kohtuotsusi, mis puutuwad tööliste õigusi, püüab leida sarnaseid aluseid, instruksioone, mis hoiaksid ära kohtukäimisi tulewikus; hangib meetodeid palgateenijate õiguste paremaks kaitseks.

Tööliste õnnetusjuhtumiste tasumaksmiste küsimuste komitee on asutatud alles 1922. aastal ja tema ülesandeks on uurida kinnitusseadusi, et nende parandamisele ja soodustamisele kaasa mõjuda, samuti uurida wanaduse pensioni süsteeme.

*) Siin juures peab tähendama, et 1923. aastal ellu kutsuti tööliste haridusbüroo (Workers Educational Bureau), mille ülesanne ühendada laialipillatud eksperimente tööliste hariduspüüetes. Töötab otsekohe tööliste edasiarendamise alal, püüdes töölisti tutvustada töö probleemidega ja tööliste liikumisega.

Kinnitussajade komitee on asutatud 1925. aastal ülesannetega teateid koguda ülemaaliste ametiühisuste poolt surma juhtumistel maksetawa toetuse suuruse ja iseloomu üle, samuti wastastikuse kinnitamise ja igasuguste muude kinnitusliikide üle. Uurimiste tulemuseks pidi olema ülemaaliste ametiühisuste konverents, et kindlaks määrata, millised abinõud tarwitusele wõtta. Komitee jätkab tegewust ka peale konverentsi, kogudes fakte, arwamisi ja materjale.

Ameerika Töö Federatsiooni kõrge maks wõimuks ja lõpulikult otsustawaks wõimuks on iga aasta peetaw konwentsioon, kuhu ülemaalsed unionid saadawad ühe delegaadi alla 4000 liikme pealt, kaks delegaati nelja tuhande ja rohkem liikmete pealt, kolm delegaati kaheksa tuhande ja rohkem liikme pealt, neli delegaati kuufteisttuhande pealt ja nii aritmeetilises progressioonis edasi. Teised unionid (mitte ülemaalsed) saadawad igaüks ainult ühe esitaja, waatamata liikmete arwule.

Kuna konwentsioon otsustab kõik üldtähtsusega küsimused, määrab põhimõtted ja sihid, juhiwad jookswat tegewust president ja täidesaatew nõukogu. Punktidesse kokkuwõetult sisaldub täidesaatwa nõukogu tegewus järgmises: 1) walwab seadusandliste abinõude järgi, mis puutuwad töötawat klassi, ja algatab iga seadusandlist aktsiooni, mida konwentsioon soowitab; 2) kasutab kõiki abinõusid uute kohalikkude ja ülemaaliste unionide asutamiseks; 3) loob kokkulepet ametalalistes sekeldustes, mitte segades iga ametühisuse õigusse oma asju ise ajada.

Täidesaatew nõukogu on väga suure mõjuga asutus. Ta ei wõi küll mõjutada iga üksiku ülemaalse ametiühisuse tegewust, kuid tal on suur mõju üldisele töö poliitikale ja tegewusele. Kõik tähtsamad küsimused, mis nõuawad konwentsiooni otsustamist, esitatakse enne temale. Ta algatab suurema osa konwentsiooni poolt heaks kiidetud samme. Ta wõib määratud piirides koguda summasid streikide toetamiseks.

Organiseerimistöö tegemiseks on Föderatsioonil terve rida esitajaid, n. n. organiseerijaid. Need on kahesugused: wabatahtlised ja palgalised.

Wabatahtlised organiseerijad teewad organiseerimistööd ilma mingisuguse ta-

suta, õhutatuna ainult püüdest ülesehitada ametiühisuslikku liikumist. Et wabatahtlikkudele organiseerijatele wõimalust anda rohkem aega pühendada organiseerimise tööle, maksab Föderatsioon neile iga asutatud ametiühisuse eest wäikesse honoraari.

Palgalised organiseerijad töötawad presidendi ja sekretääri juhatuse järgi ning nende tasu on kindlaks määratud Föderatsiooni põhiseaduse järgi. Isikuid neile kohtadele walib täidesaatew nõukogu suure etteawaatusega. Wõetakse ametisse ainult niisuguseid isikuid, kel hea soowitus ametiühisuselt, kuhu ta kuulub.

1924. aastal oli Föderatsioonil 27 palgalist ja 887 wabatahtlist organiseerijat.

Föderatsiooni sissetulekud kujunewad ametiühisuste igakuulistestest per capita maksudest üks sent iga liikme pealt ehk kaksteist senti aastas, kusjuures tööta liikmete pealt maksumaksmine kohustataw ei ole.

Terwe see koondatud kogu kõigi oma elementidega on väga mitmeastmeline. Kõige kõrgem aste selles on Föderatsioon. Kuid on wõimalik veel üks kõrgem aste — rahwuswaheline föderatsioonide liit, millise teostumine tulewiku küsimus, kuigi mõte enam uus ei ole. Rahwuswaheliste töö konverentsideni on igatahes juba asi edenenu.

Alamaks astmeks ja wäiksemaks üksuseks koonduses on teatud ühing, tööliste grupp ametala ehk koha järgi. Sarnane üksus nimetatakse localiks, millistest koosneb iga ülemaaline union. Suuremates linnades on ühel unionil sageli palju localeid. Suuremalt osalt erinewad nad sarnastel juhtumistel mingi tundemärgi järgi, wiiakse läbi alaliigitused teatud ametalalt, nii et igale localile oma alaliigitus jääb. Mõnedes unionides sarnast wahetegemist ei ole ja localeid on asutatud ühte linna mitu põhjusel, et nad liikmetele kättesaadawad oleksid ja kaugelt ei pruugiks kokku käia, mis teatud määral raskendaks organiseerimistööd.

Localist kõrgemal wõib olla veel terve rida wahepealseid astmeid, nagu unioni organiseerimismorm seda ette näeb. Nii on näiteks puutööliste unionil (The United Brotherhood of Carpenters and Joiners of America), kellega

mul võimalus olnud eriti hästi tutwuneda, oma ringkonna nõukogud (district councils), linnades, kus palju localeid. Need nõukogud moodustuvad ühe linna localite esitajaist. Ringkonna nõukogu kompetentsi kuulub kodukorra määruste ja ameti juhtnõõride wäljaandmise õigus omale alluwatele osakondadele.

Ringkonna nõukogudest kõrgemaks astmeks on osariigi ja prowinsi nõukogud, mida localid wõiwad asutada omal wabal soowil, et kindlustada oma ametitõõliste üldist seisukorda osariigis. Osariigi nõukogu ja samuti prowinsi nõukogu wõib maksuma panna määrusi localite, ringkonna nõukogude ja üldse liikmeskonna kohta oma juridiktiooni piirkonnas, kuid need määrused peawad saama enne referendumini teel liikmete poolt wastu wõetud ja unioni esimese abipresidenti poolt heaks kiidetud.

Peale nende on unionil weel n. n. abiunionid (auxiliary unions), kes wõiwad wälja anda määrusi omale alluwatele liigetele, nagu localid (kes ringkonna nõukogusse ei kuulu, sest sel juhtumisel läheb see õigus ringkonna nõukogule üle), kuid abiunioni liikmed ei saa unioni liikmeks üle tulla ilma harilisel nõutawa eksamita ja sisseastumismaksuta. Abiunionidena on arwatawasti ettenähtud sarnased sugulasunionid (ametalaliselt), kes unioniga ühineda wõiwad. Olemas on näiteks naisabiunion (Ladies' Auxiliary Union).

Ülemaalse unioni alluwad üksused on märksa rohkem ärarippuwad oma unionist, kui ülemaalsed unionid Föderatsioonist. Näiteks iga ülemaaline union wõib Föderatsioonist takistuseta wälja astuda, ülemaalse unioni local aga ei wõi oma organisatsioonist lahkuda. Nii ütleb puutõõliste unioni põhikiri oma localite kohta! Kui mõnel juhtumisel unioni local peaks wäljaastuma unionist, tegewuse lõpetama, wäljaheidetama unionist wõi kinnipandama, kõik warandus,

raamatud, õigused ja kapitalid peawad wiiwitamatalt saadetama peasekretäärile, kus need warandused alles hoitakse locali uuesti asufamiseni.

Harilikult wõim kollektiivseid kokkuleppeid luua ehk jälle streiki alustada, kuulub alluwatele üksustele, kusjuures ülemaaline union teatud määrani hoiab oma käes wõimu kiita heaks kokkuleppeid ja ettewõtteid ehk ära hoida streigi otsustamist. Nii on localitele wõimalus antud kohapealseks ettewõtlikkuseks. Locali initsiatiivi wõimalus wõimaldab unioni edenemise. Seal juures jääb aga ülemaalsele unionile kontrolli wõimalus tegewuse kokkukõlastamiseks ja soowimata nähtuste ära hoidmiseks.

Föderatsioon ei wõi ülemaaliste unionide sisemistesse asjadesse segada, wäljaarwatud ainult juhtumisel, kus wiimased seda ise soowiwad.

1924. aastal allus ülemaalistele unionidele kokku 32.157 localit.

Mida union oma liikmete heaks peab tegema, seda otsustawad liikmed ja nende esitajad. Wäljaarwatud põhiseaduses ja traditsioonides ettenähtud tegewus tööpäewa pikkuse, palga, töötamiswiiside jne. reguleerimises, kuulub unioni tegewusse oma liigete otsekohene aitamine ja toetamine. Need toetamiswiisid on wäga mitmesugused, näiteks abiandmine haiguse, surma, wanaduse, töötaoleku streigi ja lokaudi juhtumistel.

*

Niisugune oleks see kuiw kondikawa, millele ehitatud Ühisriikide ametiühisusline liikumine. Rohkem huwitawad on igatahes tõõliste wõitluse saawutused, kogemused ja terwe rägastik igasuguseid wahekordi töö ja kapitaali ja tõõliste endi wahel. Terwe rida igasuguseid eksperimente nii tõõliste kui tõõsturite poolt on juhtunud uutele meetoditele. Kõike seda ei saa ühes artiklis käsitada. Loodan seda teha järgnewates.

Chicago, 10. apr. 1927. a.

Haigekassade tegewusest.

Tallinna Sadamatõõliste ühisuse haigekassa wolinikkude aasta peakoosolek.

8. mail 1927. a. kell 10 h.

Koos 28 wolinikku.

Koosoleku juhatajaks walitakse Ad. Worgan, protokoll kirjutajaks Sarw.

Peale eelmise protokollil ettelugemist kinnitatakse see muutumatult ühel häälel.

1926. a. aruande kannab ette asjaajaja. Aruande aasta tegewuskapitali tulud olid 498.407 m. Kulud 399.266. m. Kassa warandusline seis oli 1. jaan. 347.108 marka, 31. deis. 429.130. m.

Kassa liigete arw 31. deis. — 135. Perekonna liigete arw — 134. Kassaliigete abirahadeks antud

171.794 m., perekonnaliigetele 15.000 m., kassaliigete arstimise peale 33.167 m.

Haigusjuhtumisi oli 44, haiguspäewi 584. Surmajuhumisi - 2.

Eelarwe 1927. aasta paale on tasakaalus 368.900 m. Aruanne ja eelarwe on rewisjonikomisjani poolt rewideeritud ja õigeks tunnistatud.

Hääletamisel kinnitati aruanne ja eelarwe muutmata ühel häälel.

Waliti juhatuse liigeteks: 1) Ad. Worgan, 2) Julius Kiik, 3) Joh. Meltsas, 4) K. Kõrges, 5) Juljus Wentsel, Asetäijateks: Luhaäär, P. Romberg, J. Barst, K. Hindrei, ja K. Augen.

Rewisjonikomisjoni liigeteks waliti kinnisel hääletamisel: 1) W. Huri 19 h, 2) Joh. Fafers 16 h, 3) K. Hindrei 16 h, 4) Joh. Kask 15 h., 5) A. Weideman 14 h.

Asetäijateks: Paalman - 14 h., A. Huri - 13 h., Weiss - 10 h., N. Jäger - 8. h., Koppel - 3 h.

Et kandidaadid A. Weideman ja E. Paalman ühe palju hääli saiwad, siis loobus Paalman loosi wõtmisest Weidemanni kasuks.

Haigekassa kokukord ja määrused kinnitati muutmata (eelmisel koosolekul kinnitatud kujul).

Koosolekul tekkinud küsimuste all sõna ei wõetud ja koosolek lõppes kell 12 päewal.

Rõika ühishaigekassa wolinikkude koosolek.

10. aprillil 1927. a. Meleski endise kõrtsi ruumides kell 12 p.

Osa wõtab 20 wolinikku. Koosoleku juhatajaks walitakse K. Kruschka, protokolli kirjutajaks Ed. Remmel.

Juhatuse poolt kokku seatud ja rewisjoni komisjoni poolt läbiwaadatud haigekassa tegewuse 1926 a. aruanded kinnitatakse ettepanud kujul ühel häälel. Aruande järele kuulus haigekassa alla 31. deits. 1926. a. 4 tõõstuseitewõtet 124 kassaosalisega.

Sissetulekuid oli 165.520 marka. Wäljaminekuid 131.276 marka.

Haigekassa rahaline seis 31. deits. 1926. a. 111.273 marka. Haigusjuhtumisi oli 59, haiguspäewi 883. 1927. a. eelarwe kinnitatakse ühel häälel. Kassaliikmetele arstiabi muretsemine jäeti tõõstuse kätte. Liikmemaksu otsustati wõtta 1/10 palgast.

Kassaliikmete peale maksetawa abiraha kõrguseks määrati: haiguse korral kodus rawitsedes 1/2 keskmisest päewapalgast ja haigemajas 1/3. Tõõstuse juures wigasaanutele maksetakse 2/3 keskmisest päewapalgast, selle peale waatamata, kas haige kodus wõi haigemajas rawitsetakse. Haiguse ja õnnetusjuhtumisel maksetakse abiraha ka pühade, pühapäewade ja päewade eest, millal tõõstuses tõõ seisab. Kui haigus 3 päewa ehk vähem kestab, siis abiraha ei anta. Haigusabiraha wäljaarwamisel wõetakse ainult terwed tõõpäewad arwesse.

Raskejalguse ja sünnituse korral maksetakse abiraha terve palga suuruses, sellepeale waatamata, kas sünnitaja on kodus wõi haigemajas. Sünnitusabiraha maksetakse 2 nädalat enne ja 4 nädalat pärast sünnitamist. Seda abiraha saawad ainult need naiskassaliikmed, kes enne sünnitust wahetpidemata vähemalt kolm kuud kassaliikmed on olnud.

Matuse abiraha maksetakse neile, kelle päewapalk 300 marka ja üle on, 20-kordse keskmise päewapalga suuruses. Kõigile teistele. 30-kordne.

Haigekassast lahkunud kassaliikmetele jääwad kõik kassaliikme õigused alles ühe kuu jooksul peale tõõlt lahkumist. Kassaliikmetel, kes vähem kui kaks nädalat kassaliikmed olnud, ei ole õigus haigekassast peale tõõlt lahkumist mingisugust arstiabi, ei ka abiraha saada.

Kassaosaliste perekonna liigetele antaw arstiabi haigekassa kulul määratakse kindlaks: Iga perekonnaliige wõib 6 korda aastas arstiabi ja arstirohitud, wälja arwatud patentained, haigekassaga lepingus olewa arsti läbi saada. Raskematel haigusjuhtumistel, kui arst haige juurde koju sõidab maksab haigekassa sõidukuludeks 250 marka, kordadel kui haige arsti juurde sõidab, maksetakse 125 marka sõidukuludeks.

Haigemajas rawitsemise puhul maksetakse haigemaja kulude katteks 125 marka päewas ühe kuu jooksul aastas. Haige sõidukuludeks haigemajasse 500 marka. Perekonnaliigete hambaid haigekassa kulul ei plombeerita. Prille haigekassa kulul ei anta.

Kui arstiabi haigekassa arwel on lõpetatud, siis lõpetatakse ka rohtude andmine, Aasta alguseks loetakse kassaliikme astumise päewa.

Sünnitusabi maksetakse sündimise tunnistuse esitamisel 1000 marka.

Matuseabiraha perekonnaliikme surma puhul surmaunnistuse esitamisel makstakse kuni 6 a. wanuseni 1000 mrk., 6 aastast 12 aastani 2000 mk., 12 aastast peale 3000 mrk.

Haigekassast arstiabi on õigus saada neil perekonnaliigetel, kelle registreerimisest haigekassas kaks nädalat möödunud. Abi haigekassa kulul lõpeb perekonnast lahkumise ja kassaliikme lõpuarwe päewaga.

Kõik siin tähendamata jäänud arstimiswiisid on haigekassa arwel keelatud.

Haigekassast abisaamise suhtes loetakse kassaosalise perekonna liigeteks: 1) naine, 2) lapsed ja kasulapsed, õed ja wennad kuni 18 aasta wanaduseni, kui nad ise tõõd ei tee, 3) isa 60-eluuaastast ja ema 50-eluuaastast peale, 4) kõik teised siin nimetatamata jäetud perekonnaliikmed, ka isa ja ema alla p. 3 nimetatud eluaasiate, loetakse kassaosalise perekonnaliikmeteks ainult juhatus igakordse eriootsuse põhjal. Kui naiskassaosalisel tõõwõimeline mees on, siis ei registreerita tema lapsi haigekassa perekonnaliikmetena. Punktides 1-4 nimetatud perekonnaliikmed registreeritakse ainult siis, kui nad kassaosalise juures ja tema täielisel ülespidamisel elawad ehk temalt ülespidamist saawad ja kui nendel selle juures muid sissetulekuid ega ka kapitalisid ei ole.

Koosolek wõitab juhatus haigekassaga lepingus olewale jaoskonna arstile 2000 marka kuus maksma. Küsimust mitmekülgsest läbi harutades, otsustatakse Eestimaa Haigekassade Liidu liikmeks astuda 1. maist 1927. a. alates.

Otsustati 1. maist perekonnaliigetele arstiabi andmist alata, samal ajal hakkawad maksma muudetud määrused.

Kassaosaliste arstiabi tarwitamise ja haiguste kohta käiwad määrused kinnitati.

Tõõstuseitewõtet wõimaldawad kassaosalistele täielikku arstiabi ja arstirohud.

Juhatus liikmeteks walitakse kinnisel hääletamisel: K. Kanasaar 18 h., A. Kilba 18 h., K. Kruschka 15 h., A. Wiil 15., A. Hauk 13 h., E. Remmel 12 h., K. Aolo 10 h.

Kandidaadid: K. Kuusik 10 h., J. Lembawere 8 h., A. Kompus 6 h., J. Lessel 5 h., Grigorjew 2 h.,

Rewisjoni komisjoni waliti kinnisel hääletusel: H. Maks 17 h., A. Saks 14 h., N. Drawing 10 h.

Kandidaadid: K. Pihlak 6 h., J. Hasenfluus 5 h., A. Maks 5 h.

Kassa osalistele ja juhatusel liikmetele, kes haigekassa asjus linnadesse ehk maale wälja sõidawad, määrati päewapalgaks 250 marka.

Koosolek lubas juhatusel haigekassa asjaajamise peale wälja anda 1000 mrk. kuus.

Läbirääkimiste all otsustati selleks samme astuda, et haigekassa oma kätte saaks tööliste rawitsemise.

Tehti kohuseks juhatusel järgmisel peakoosolekule esineda kawaga.

Kohila puupapiwabriku haigekassa peakoosolek

oli 22. mail. Waliti uus juhatus, kuhu said Metsalt, Ülewaino, Lepik, Ots ja Jänes. Rewisjoni komisjoni waliti: Tamlak, Leiden ja Kallmann. Peale läbirääkimisi oli kõnekoosolek, kus L. Johanson käsitas töökaitse ja kinnituse küsimusi, mis laialisemate rahwahulkade keskel weel wäga ebapopulaarsed on.

Mitmesugused teated.

Tallinna Sadamatöölise Ühisuse Haigekassa kodukord.

A. Kassaliikmete abirahade normid.

1) Koduste haiguste puhul maksetakse meeskassaliikmetele 150 marka ja naiskassaliikmetele 75 marka päewas abiraha.

Õnnetusjuhtumise puhul $\frac{2}{3}$ päewapalgast.

Märkused: Kui kassaliiget haigemaja^{is} rawitsetakse, siis tasutakse ainult haigemaja kulud, keskhaigemaja III kl. taksi järele.

Kui haigus kestab kolm päewa, ehk wähem, siis abiraha ei makseta, kui haigus wähemalt neli päewa kestab, siis maksetakse abiraha esimesest haiguse päewast alates.

Haiguse abiraha ei makseta pühapäewade ja pühade eest, kui need haiguse aja sees on.

2) Surma korral antakse abiraha 5000 marka.

3) Sünnituse korral 2 nädalat enne ja 4 n. peale sünnitust 150 marka päewas abiraha.

Peale selle, kui sünnitamine kodus on, siis ämmaemanda kuludest kuni 2000 marka.

4) Arstiabi haigekassa arsti juures kodus on maksuta.

5) Haigekassa arsti sõidu kulud, kui haige ei saa arsti juurde minna, maksetakse wälja.

6) Kui kassaliige wõörast arsti tarwitab, siis maksetakse arsti arwest 300 marka tagasi (waata määrused).

7) Ainult haigekassa arsti poolt wälja kirjutatud arstirohud maksetakse wälja.

8) Haigekassa tasu röntgeni kiirtega läbiwaatamised ja laboraatoriumi lahutused, kui arst neid tarwilikuks peab.

9) Hammaste rawitsemine ja liht plombeerimine maksetakse wälja.

Kassaliikmetele ei võimaldata kassa kulul prilla, pandashe, korsette, igasugu pritsa, kummikoita, kummiriidet, termomeetreid ja muid arstimise wahendid.

B. Perekonnaliikmete abirahad.

Kassa perekonnaliikmed wõiwad tarwitada maksuta arstiabi haigekassa arsti juures kodus.

Perekonnaliikme surma korral antakse abiraha kuni 5 aasta wanaduseni 2,000 marka, kuni 15 aasta 3,000 marka, 15 a. ja täisealised 4,000 m.

Sünnituse korral abiraha 2,000 marka.

Muid abirahasid ja arweid haigekassa ei tasu.

Määrused kassaliigetele ja nende perekonnaliigetele.

Arstiabi tarwitamise korral tuleb haigekassa kontorist arstimistäht wõtta.

Haiguse puhul, kui arst tõöst wabastab, peab sellest kontori teatama mitte hiljem kui 48 tunni jooksul, haiguslehte ära tuues.

Kassaliige wõib wõõraid arste tarwitada häkilise raske haiguse puhul, kui haigekassa arst saadawal ei ole ja haigekassa arsti ning juhatusel iseäralisel loal.

Arstirohu ja muud arwed, mis wanemad kui kaks kuud, ei ole makswad.

Haiguse jäänud kassaliige on kohustatud kõiki arsti efekirjutusi, nagu arstirohtude ja arstimise abinõude kohta, ning ülespidamise korda tähele panema, wastasel korral on haigekassa juhatusel § 22 põhjal õigus haiget osalt ehk täiesti abirahast ilma jätta. Igast abiraha kärpimisest annab juhatus aru järgmisel peakoosolekul, kes otsuse kinnitab ehk muudab.

Kassaliikme perekonnaliikmeks haigekassast abisaamise suhtes loetakse:

1) Naine, 2) lapsed, kasulapsed, õed ja wennad kuni 16 aasta wanuseni, kui nad ise tõöd ei tee, 3) isa 60 eluaastast, ema 55 eluaastast peale.

Punkt 1—5 nimetatud perekonnaliikmed registreeritakse ainult siis, kui nad kassaliikme juures ja tema täielisel ülewailpidamisel elawad, ja kui neil selle juures muid sissetulekuid ei ole.

Kui naiskassaliikmel tõdewõimuline mees on, siis ei registreerita tema lapsi perekonnaliikmeteks.

Perekonnaliikmel on abisaamise õigus, kui tema registreerimisest on wähemalt kaks nädalat möödunud.

Terwishoiu ja esimese abi kursused,

— E. Haigekassade Liidu korraldusel Tallinna haigekassade liigetele ja nende perekonnaliigetele, mis algasid läinud aasta oktoobrikuul, lõppesid 12. mail k. a. Osawõtjate arw loengutest ulatas 87-ni — neist 63 nais- ja 24 meeskuulajat. Selle aja keskes peeti loenguid — 70. Lektoriteks olid arstid Dr. B. Woogas, kes ühtlasi ka kursuste juhatajaks oli, ja Dr. O. Lepp. Loenguid peeti Eesti Punase Risti ruumes, Niguliste tän. 12, kaks korda nädalas, wiimasel ajal isegi kolm korda nädalas, selgitades walguspillidega, järgmiste ainete üle: 1) anatoomia ja füsioloogia; 2) esimene abi õnnetuse korral, ühes praktiliste harjutustega; 3) terwishoid — füisikuse, suguhaiguste ja külgehakkawate haiguste eest hoidmine; 4) naishaigused, emade ja rinnalaste kaitse. Peale selle peeti loenguid weel masseerimise üle ja tehti praktilisi katseid

kuulajatega. Kuulajatele korraldati 20. mail s. a. wastawad katsed wõi eksamid, mille 15 kuulajat sooritasid. Kuna mitmetel loengutest osawõtjatel wõimalik ei olnud katsetele ilmuda, on soowi awaldatud weel täienduskatseid korraldada. On kawatsus kursuste lõpetajatest töölistest tehaste samariitlaste salku korraldada, kes õnnetusjuhustel tööstusefawõtetes esimest abi annawad arsti kohalejõudmiseni.

Esimese abi kursusi korraldas E. Haigekassade Liit äranawu weel Tartus, Rakweres, Hiiumärdlas ja Narwas.

Tulewikus on Liidul kawatsus lühikeseajalisi „Esimese abi“ kursusi mitmel pool kohtadel haigekassa liigetele korraldada. Kursus kestaks 3 päewa, iga päew 2 loengut à 2 tundi, kokku 12 tundi. Igale teoreetilisele loengule järgneks kohe ka praktilised harjutused. Wõimaluse korral näidatakse loengute selgituseks ka walguspilte.

Põlewkiwi töölistele ei taheta pensiooni õigust anda.

Riigikogus on arutusel riiklise põlewkiwitööstuse põhimäärused, milles ette nähtud on ametnikkude pensiooni õigus. Wanaduse ja töewõimetuse pensiooni saaksid ametnikud, surma korral nende lesed ja lapsed riigiteenijatega ühesugustel alustel.

L. Johanson tegi ettepaneku, et pensiooniõigus antaks ka töölistele, kes wanaks wõi töewõimetuks jääwad, samuti nende leskedele ja lastele. Selle wastu waidles walitsuse esitaja. Kõsimus ei tule enne otsustamist, kui oktoobrikuus.

Haiguskinnituse seaduse

ulatus laiendamise seadus, mis töö-hoolekandeministeeriumi poolt wälja töötatud, äranawu ellu ei pääse. Riigikogule eelnõu wabariigi walitsuse poolt läinud istungjärgul ei esitatud, Riigikogu tuleb uuesti kokku alles oktoobrikuul ja on küsitaw, kas ka siis esitatakse, sest töösturi ringkonnas ollakse üldse igasugu kinnitamise laiendamise wastu.

Merimeeste tööaja seadus

on riigikogule esitatud. Tööpäewa pikkus 9–24 tundi. Merimeeste arwates sisaldab eelnõu oma normidega tagasikiskumist wõrreldes selle olukorraga, mis on praegu. Et riigikogu laiali läks, siis ei ole selle seaduse wastuwõtmist enne aasta lõppu oodata.

Läti Haigekassade Liidu V kongress

peeti ära 28. ja 29. mail s. a. Riias, Merkeli tän. nr. 13.

Tött ja nalja.

Arsti juures.

Ühe Tartus laiemalt tuntud arsti juure ilmuwad korraka 5 Setumaa meest ühes naisega, kõigil midagi häda kaewata. Ühe setu ja arsti wahel tekkib järgmine kahekõne:

Setu: „Paljo to roho kirjutamine ja kuulamine mass?“

Arst: „Noh, palju su käest ikka wõtta, oled isegi kaugel tulnud, anna sada marka!“

Setu: „Wõta kaks sada, egas ma mõni kehwa miis pole, kirjuta aga hüwa rohi ja palju liikwat sekka“.

Tahits haigekassast wangistusaja eest abiraha.

Ühel kassaosalisel (tuntud raskesporidi harrastajal) X. juli mõneks päewaks arestimajasse asuda. Niisugune oli kohtu otsus. Mõttes wälja kawala plaani, kuidas wangistuse aja eest wõiks haigekassalt abiraha saada.

Ilmunud arsti S. juurde, kaewanud nii tõenäoliselt omal mitu häda olewat, et arsti uskuma pani ja tagajärjeks arstilt sai tööli wabastamise tunnistuse ja rohkegi kirjutati.

Nüüd wõis mees oma arwates rahulise südamega wangimajja minna, sest abiraha istumise aja eest näis kindlustatud olewat.

Suur aga oli mehe imestus, kui jälle wabanes raha asemel haigekassast wastuse sai, et wangisoleku aja eest haigekassa kohustatud ei ole abiraha maksma.

Oska igast asjast profiiti lüüa.

Üks Tartu ettewõtja, kelle töökoda alles paari päewa eest haigekassa alla arwati, on oma uuele töölisele ütelnud: „Palka maksan wähe, aga selle eest, kui Teie haigeks jääte, siis on Teil prii arstimine“.

E. Haigekassade Liidu wäljaanne nr. 1.

Dr. W. SUMBERG

Esimene abi õnnetusjuhtumustel.

32 lhk. 45 pildiga.

Hind 5 marka.

Hulgawiisi hinnaalandus.

Saada haigekassadest ja raamatukaupl.

Pealadu: E. Haigekassade Liidus, Tallinnas, Tatari tän. 15.

Tööliste Kirjastuse Ühisuse

wäljaandel ilmus:

Tööliste võitluslaulud

8 laulu töölis-segakoortele (noofidega).

Hind 50 marka.

Hulgawiisi hinnaalandus.

Tellida üksikult ja hulgawiisi: Tööliste kirjastusühisuselt „Tööliste Kodus“ W. Pärnu mnt. 31, Tallinnas ja E. Haigekassade Liidust, Tatari äranaw nr. 15.

Wastutaw toimetaja: Leopold Johanson.

Wäljaandja: Eestimaa Haigekassade Liit,

A. DEVIS'e & J. MAGNUS'e trükk Tallinnas Lai tän. 33.